אישים באגרות הראי"ה

הרבנית רייזא רבקה קוק

רעייתו של הרב קוק ואמו של הרצי"ה, בתו של הרב צבי יהודה רבינוביץ-תאומים · שנות חייה אינן ידועות לנו

4 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרבנית רייזא רבקה היא רעייתו השנייה של הרב קוק. היא בתו של הרב צבי יהודה רבינוביץ-תאומים, אחיו התאום של האדר"ת, וגדלה בבית האדר"ת אחרי פטירת אביה. אחרי פטירת אשתו הראשונה של הרב קוק, אלטה בת שבע בת האדר"ת, נישא הרב קוק לרייזא רבקה, בת דודתה. ממנה נולד בנו הרצי"ה, בשנת תרנ"א (1891).

היא ליוותה את הרב קוק בכל תחנות חייו: בבויסק, ביפו, בשווייץ (ראו בפרשת בשווייץ בימי מלחמת העולם (תרע"ה-תרע"ו)) ובלונדון בימי מלחמת העולם הראשונה, ובירושלים.

הרב קוק על רעייתו, הרבנית רייזא רבקה

כשהרב קוק נוסע לענייני ציבור, הרב קוק כותב לרעייתו על מהלך הנסיעה. מלידס שבאנגליה, למשל, הרב קוק כותב לה ביידיש על חנוכת הישיבה שם ועל הדרשה שיישא (כרך ג', אגרת תת). בימי המלחמה, מסנט גאלן, הרב קוק מספר לד"ר זיידל שהוא גר שם עם רעייתו ועם בנו הרצי"ה (כרך ב', אגרת תשיט).

אחרי השיבה לארץ ישראל, הרב קוק כותב להוריו ולרעייתו יחד, ומדווח להם על נסיעותיו במושבות (כרך ד', אגרת אטו; כרך ד', אגרת תתקפה).

האגרות

כרך ב', אגרת תשיט: אל ד"ר זיידל: בסנט גאלן הרב קוק גר עם רעייתו ועם בנו הרצי"ה, ובנותיו נשארו ביפו.

"כי הננו מתגוררים פה ביחד, עם רעיתי ועם צבי יהודה"

כרך ג', אגרת תת: מלידס, ביידיש: הרב קוק מספר לרעייתו על חנוכת הישיבה, על הדרשה שיישא ועל מועד שובו.

"רעיתי הרבנית היקרה תחי' לאורך ימים טובים"

כרך ד', אגרת תתקפה: להוריו, לרעייתו ולבנותיו, מיפו: הרב קוק הגיע בשלום ויתעכב יום או יומיים אחרי השבת.

"רעיתי הרבנית היקרה ובנות. היקרות"

כרך ד', אגרת אטו: להוריו ולרעייתו, מפתח תקוה: על בואם בשלום ליפו ולפתח תקוה, ועל עיכוב השיבה לירושלים.

"הורי היקרים ורעיתי הרבנית היקרה"

ראו גם

בנה, הרצי"ה. (לדף)

דודה, האדר"ת, שבביתו גדלה. (לדף)

נוסח האגרות – עם ביאור

4 האגרות שבהן נזכר רעייתו, הרבנית רייזא רבקה, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה.
הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תשיט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ז שבט תרע"ה - סנט גאלן **נמען:** ד"ר משה זיידל

יש להתחמש בגבורת רוח מול המשברים, ו'חלק יעקב' הוא להכיר את הפלאות שמסתתרים בחושך. מהאפלה תצא אורה גדולה, ונחלת ה' תחיה. חובה להציל נפשות בארץ, וגם עשייה קטנה היא 'פיקוח נפש'. הרב קוק, רעייתו וצבי יהודה סבלו בגרמניה משנאת הרוסים. בנותיו ביפו. ד"ר לוין אינו כותב, ואולי נעשה נתין עות'מאני.

עיקרי הדברים

- גבורת רוח במשבר.
- אור מתוך החושך.
- פיקוח נפש לארץ.
- המשפחה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], [סט-גללין [סנקט גאלן, עיר בשווייץ]] כ"ז שבט העת"ר[2]

עתרת שלו'[3] וברכה לכי'[4] ידי"נ[5] חביבי הרה"ח[6] אוצר נחמד ויקר מר משה ד"ר[7] זיידל שליט"א[8] וכא"ל[9] שלו' וברכת ד'.

שמחתני, יקירי, בדבריך היקרים בשבתי פה במגורי-גלותי, [בשווייץ, שבה נתקע הרב קוק בזמן מלחמת העולם הראשונה ולא יכול לשוב לארץ ישראל] והנני בכל יום מצפה לרחמי שמים ואור חסד אשר יופיע על העולם הנתון בעבי-מחשכים, ונזכה לשוב אל הקודש ברוח נכון לעבוד ולמשא בעבודת ד' וישראל עמו. אמנם בגבורת-רוח גדולה צריכים כעת להתחמש, לשאת במנוחת-לבב ובנפש שוקטה את כל שטפי המשברים והגלים ההומים בים האנושיות הגדול אשר פרצו חקם, [שפרצו את גבולם; על פי ישעיהו נז, כ: "ויגרשו מימיו רפש וטיט"] ויגרש מימם רפש וטיט. אבל זה הוא חלק יעקב [עם ישראל (על פי ירמיהו י, טז)] מאז להכיר מפלאות אל מסתתר [על פי ישעיהו מה, טו: "אכן אתה א-ל מסתתר"] בתוך המון הרי חושך, וסמוך ובטוח לבנו, כי מאפלה נדחה זו תצא בקרוב אורה גדולה להחיות עמים רבים ולהאיר רוח לאומים, ועל גביהם לעורר לתחיה-עולמים את נחלת ד' הנהלאה, ברתא דיעקב, [בתו של יעקב (ארמית), כינוי לכנסת ישראל] הסובלת שכם אחד על כל משפחת-האדם הגדולה הנתונה בעוצר רעה ויגון, [על פי תהלים קז, לט] ו"טוב ד' לקויו לנפש תדרשנו". [איכה ג, כה]

והנה כן יחד עם נשיאת-הדע למרחוק [הצפייה בדעת אל העתיד הרחוק] חייבים אנו לעשות עד כמה שהיד מגעת להצלת נפשות לשעה. מצב בני א"י[10] כעת נורא ואיום הוא, [בזמן המלחמה סבל היישוב בארץ ישראל מרעב, ממגפות ומגזירות השלטון העות'מאני] ועד כמה שאפשר אין קצה לעומק החיוב לעשות לטובתם, מעט הוא העזר שאוכל להמציא להם, בכל-זאת לא ארף ידי [לא ארפה את ידי, לא אחדל] בעה"י[11] ממה דאפשר, ואם יש ביד כבודך,

ידידי, לעשות איזה דבר, במקום שדבריך נשמעים, אל תקטן בעיניך כל עשיה קטנה, כי הכל עולה כעת לפקוח-נפש במלא מובן המלה.

כיונת, יקירי, אל האמת, כי הננו מתגוררים פה ביחד, עם רעיתי ועם צבי יהודה שי'[12]. הרבה סבלנו באשכנז משנאת הרוסים, [מהיחס אליהם כנתינים רוסים, נתיני מדינת אויב, בגרמניה] ביפו הנחנו כעת עם בני משפחתנו שי' את בנותי. קבלנו מהם מכתבים. אקוה לשמו יתי'[13], שלא יחסרו להם האמצעים להוצאתם המוכרחת, עד אשר יזכנו השי"ת[14] ברחמיו לשוב לאה"ק[15] לחיים ולשלו'[16]. וכמו-כן מיתר בני משפחתי, אקוה בעה"י שיתכלכלו בהצמצום הראוי לפי הזמן בלא מחסור. ועמנו פה בחסדי השי"ת לא נחסר כל הנדרש להחיים הגשמיים. אמנם עינינו ולבנו לארץ חמדה בכל יום ויום, ודי יתן הטוב, ויזכנו לספר בציון ישועת ד', בהזריחו אור ישועתו בקרוב.

בעת אשר הזדמנתי בבזל, בבית ידידנו הרב ד"ר כהן נ"י[17], כתבתי אליך ד"ש[18] במכתב של בני הרב שאמרו שישלחו לך, וכפי הנראה לא קבלת עדיין את מכתבם. שמחתי להמצא שמה בחוג אנשים אוהביך ומוקירי ערכך החביב,

מידידנו הד"ר[19] לוין שי' לא הגיעני שום מכתב מאז נסעתי מאה"ק[20], והדבר יחשב גם לי לפלא. וכבר דרשתי עליו במכתבים לביתנו. אקוה שיודיעני משלומו. ואולי יתעורר לכתב בקרוב. כפי הנראה אם הוא נתין רוסי נעשה כבר לעותמני, [כנראה, אם היה נתין רוסי, כבר קיבל נתינות עות'מאנית] כאשר עשו רבים, שרק לא הי'[21] להם מעצור מזה, כדי להפטר מהגלות, אשר נגזרה על נתיני רוסיא, אנגליה וצרפת. [השלטון העות'מאני גירש מארץ ישראל את נתיני מדינות האויב, שלא התאזרחו]

מאד אשמח אם תשמחני במכתביך היקרים בבירור מכל אשר עמדך בחומר וברוח.

והנני חותם בברכה ועתרת שלו' לך ולכא"ל[22] כנפשך היקרה ונפש אוהבך הנאמן, מצפה אשרך וטובך, המיחל לתשועת ד' על עם ד' הגוי כולו, ועל כל יצוריו המיחלים לחסדו,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. העת"ר - השנה תרע"ה (1914/1915) - בצירוף אותיות
3. שלו' - שלום
4. לכ' - לכבוד
5. ידי"נ - ידיד נפשי
6. הרה"ח - הרב החסיד
7. ד"ר - דוקטור
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. וכא"ל - וכל אשר לו
10. א"י - ארץ ישראל
11. בעה"י - בעזרת השם יתברך
12. שי' - שיחיה
13. יתי' - יתברך
14. השי"ת - השם יתברך

15. לאה"ק - לארץ הקודש
16. ולשלו' - ולשלום
17. נ"י - נרו יאיר
18. ד"ש - דרישת שלום
19. הד"ר - הדוקטור
20. מאה"ק - מארץ הקודש
21. הי' - היה
22. ולכא"ל - ולכל אשר לו

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תת

תמצית האגרת

תאריך ומקום: אור ליום ב' (טבת) תרע"ז - לידס **נמען:** רעייתו (ביידיש)

הם הגיעו ללידס לשמחה (חנוכת ישיבה), 'שמחה יהודית נאה'. מחר ידרוש בבית המדרש הגדול, למען 'הכנסייה הישראלית'. במסיבה גם הרב קוק נשא כמה מילים. הם יחזרו ביום ג'.

עיקרי הדברים

- חנוכת ישיבה בלידס.
- דרשה למען הכנסייה.

נוסח האגרת עם ביאור

בעה"י[1], אור ליום ב', עזר"ת[2], ליעדז. [לידס (Leeds), עיר בצפון אנגליה]

רעיתי הרבנית היקרה תחי'[3] לאורך ימים טובים.

ב"ה[4] מיר זיינען גוט אנגעקומען היער. עס איז ב"ה טאקע זייער אשינע אידישע שמחה. עס איז כדאי דיא טרחה. נור מארגען אי"ה[5] האב איך דאך פארשפראכען צו זאגען בביהמ"ד[6] הגדול פה. איך מוז דאס אזוי פיעל טאן דעם אידיאל פון הכנסי' הישראלית. האפענטליך דער בורא ב"ה זאל מזכה זיין יום ג' הבע"ל[7] צו הויזע צו פארען מיט גליק.

איך האפפע אז דוא פארבריינגסט גוט, ניט אומרוהיג חלילה. עס איז כדאי דיא מצוה מחזק תורה זיין עטוואס טרחא צו לייגען.

מיר קומען יעצט, אומגיפער קרוב צו אבענדס, פון דעם האל וואס עס איז אפיינער באנקעט גיווען. מסתמא פארשטיי דוא דאך מיין טייערע אז איך האב זיך אויך ניט איינגעהאלטען און אווארט געשפראכען. אבער ב"ה ניט אנשטריינגענד. געבע השי"ת[8] מיט אלעס גוטעס אין פריידען צו טרעפען זיך אין גוטע גיעזונדהייט. זייא געזונד און מונטער, נאך גרוס דיינער איבערגעבענשטער,

אברהם יצחק ה"ק

תרגום [המכתב נכתב ביידיש, וזה תרגומו]

ב"ה הגענו הנה שלום. אמנם זוהי שמחה יהודית נאה. כדאית היא הטרחה. אכן למחר אי"ה הלא הבטחתי לדבר בביהמ"ד הגדול פה. מוכרח אני לעשות ככה לאידיאל הכנסיה הישראלית. [ככל הנראה ארגון "דגל ירושלים", שהרב קוק ייסד בלונדון] אנו תקוה כי הבורא ב"ה יזכנו יום ג' הבע"ל לנסוע הביתה בהצלחה.

מקוה אני כי את מבלה טוב את הזמן, שלא בדאגה חלילה. כדאי הוא לעשות קצת טרחה בשביל המצוה לחזק תורה.

אנו באים עתה, בערך קרוב ל - בערב, מן האולם שהיתה בו מסבה יפה. מסתמא את מבינה יקירתי, כי גם אני לא התאפקתי ודברתי איזו מלה. אבל ב"ה בלא התיגעות. יתן השי"ת בכל טוב ושמחה להפגש בבריאות טובה. היי בריאה ומעודדת, כדרישת ברכת שלך המסור מאד.

---

1. בעה"י - בעזרת השם יתברך
2. עזר"ת - השנה תרע"ז (1916/1917) - כתובה במילה "עזרת"
3. תחי' - תחיה
4. ב"ה - ברוך השם
5. אי"ה - אם ירצה השם
6. בביהמ"ד - בבית המדרש
7. הבע"ל - הבא עלינו
8. השי"ת - השם יתברך

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת תתקפה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ערב שבת פרשת לך לך (תר"פ) - יפו **נמען:** הוריו, אשתו ובנותיו

הרב קוק הגיע ליפו בשלום, ויתעכב יום או יומיים אחרי השבת. הפתק נכתב באחד מבתי המושבות (או 'מחוגרים'), והרב קוק מתנצל שלא כתב אמש.

עיקרי הדברים

- הגעה ליפו.
- עיכוב קצר.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עש.'ק. לך. יפו תל אביב

הורי היקרים עט"ר[2]. רעיתי הרבנית היקרה ובנות. היקרות שליט"א[3].

וכל יקירי כולם שי' לאוי"ט ברנה ושלו'[4] וכט"ס[5] ב"ה באתי לשלו'[6] הנה וכפי הנראה אצטרך להתעכב יום או יומים אחר ש"ק[7] יצליחני ד' בעבוה"ק[8], למען שמוה"ג[9] ולמען תוה"ק[10] וארה"ק[11]. נכתב באי' לי מחוגרים. מפני ההטרדות השונות שהיו לי עד כה, לא נפניתי לכתוב אמש בערב כאשר הי'[12] עם לבבי, ואתכם הסליחה. ב"ה על החוה"ש[13] אשר עמנו ועם כל יקירנו פה. שבתא טבא, וכל טוב.

בנכם עבדכם בעלך ואביכם אחיך ודודכם המברכם בכט"ס[14].

אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עט"ר - עטרת ראשי
3. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
4. ושלו' - ושלום
5. וכט"ס - וכל טוב סלה
6. לשלו' - לשלום
7. ש"ק - שבת קודש
8. בעבוה"ק - בעבודת הקודש
9. שמוה"ג - שמו הגדול
10. תוה"ק - תורתנו הקדושה
11. וארה"ק - וארץ הקודש
12. הי' - היה
13. החוה"ש - החיים והשלום
14. בכט"ס - בכל טוב סלה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אטו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ראש חודש אדר (תר"פ) - פתח תקוה **נמען:** הוריו ואשתו

הם הגיעו בשלום ליפו ומשם לפתח תקוה; בתיה נשארה אצל אחותו פריידא. הרב קוק יתעכב עד אחרי השבת.

עיקרי הדברים

- ביקור ביפו ובפתח תקוה.
- עיכוב עד אחרי שבת.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], יום ר"א לחדש אדר תר"פ[2]

הורי היקרים ורעיתי הרבנית היקרה שליט"א[3]

ב"ה באנו שלו'[4] ליפו, ומצאנו את כל יקירינו שי'[5] במצב החוה"ש[6]. וכעת באנו ב"ה הנה לפ"ת[7] לשלו'[8]. בתי' תחי'[9] נשארה אצל פ"ח תחי'. ב"ה על שלומם. לכתחילה חשבתי לשוב בע"ה[10] למחר ליפו, ומשם ביום ו' עש"ק[11] הבע"ל[12] לשוב לירושלים. אך כאשר באנו פה, נראה שיהי'[13] הכרח קצת להתעכב בעה"י[14] עד אחר ש"ק[15], ונקוה בע"ה לשוב אחר ש"ק במוקדם היותר אפשרי. יזכנו השי"ת[16] להתראות בלבבות שמחות בעה"י בעיקו"ת[17] תובב"א[18].

והנני בזה מקצר ואומר שלו' כנפשכם היקרה ונפש בנכם ואישך, שלבם

אברהם יצחק ה"ק

ב"ה שגם פה מצאנו את פ"ב ויונה, ואת צב"י[19] שיחי'[20] [בנו הרצי"ה, שהתגורר אז בפתח תקווה] במצב הגון בחו"ש[21] ב"ה, הנ"ל[22]

1. ב"ה - ברוך השם
2. תר"פ - השנה תר"פ (1919/1920)
3. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
4. שלו' - שלום
5. שי' - שיחיה
6. החוה"ש - החיים והשלום
7. לפ"ת - לפתח תקוה
8. לשלו' - לשלום
9. תחי' - תחיה
10. בע"ה - בעזרת השם
11. עש"ק - ערב שבת קודש
12. הבע"ל - הבא עלינו
13. שיהי' - שיהיה
14. בעה"י - בעזרת השם יתברך

15. ש"ק - שבת קודש
16. השי"ת - השם יתברך
17. בעיקו"ת - בעיר קודשנו ותפארתנו
18. תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן
19. צב"י - צבי יהודה (בנו של הרב קוק)
20. שיחי' - שיחיו
21. בחו"ש - בחיים ושלום
22. הנ"ל - הנזכר לעיל